

Forholdet er helt anderledes, hvis vi kommer inden for vort Lands Grænser, saa vil man se, at Klasserne uden for Arbejderstanden ere villigere, og at Nationaløkonomerne i langt højere Grad ere tilbøjelige til at undersøge disse Spørgsmaal. Man ser der mere objektivt; i hvert Fald ser man ofte anderledes paa det, end man her gør, og man er mere tilbøjelig til at give Arbejderne Ret i mange af deres Fordringer. Jeg skal i saa Henseende gøre opmærksom paa, at der for kort Tid siden nede i Buda-Pesth afholdtes en hygiejnisk-demografisk Kongres, hvor man vedtog en Resolution, som udtalte Tilslutning til Krævet om en Normalarbejdstid. Man vil ogsaa kunne nævne en hel Række af Udtalelser fra Kredse, der maatte antages at sidde inde med Betingelser for at vide, hvad der sanitetstert set er det rigtige, og hvilken Indflydelse de nuværende Forhold have paa Befolkningen, særlig paa den store Arbejderbefolkning, hvilke Udtalelser gaa i samme Retning, men jeg skal ikke her ind derpaa; det er en Ting, som de ærede Medlemmer, der maatte have interesseret sig noget for dette Spørgsmaal, ville have haft Lejlighed til at sætte sig ind i paa anden Maade. Jeg skal kun saa fast, at der ingen Tvivl er om, at enhver Begrænsning af Arbejdstiden vilde øve en helbredende Indflydelse og i og for sig er bleven en tvingende Nødvendighed i overordentlig mange Virksomhedsgrene for Bevarelsen af Sundhedstilstanden blandt Arbejderne. Jeg vil dog gerne, inden jeg forlader dette Punkt, have Lov til at nævne, at der er ingen Tvivl om, at Arbejdsforholdene spille en meget stor Rolle med Hensyn til Dødelighedsforholdene. I saa Henseende skal jeg blot nævne et Par Tal, fremsatte af forhenværende Læge Sørensen, nuværende Sygefassinspektør. Han undersøgte for en Del Aar siden paa et Tidspunkt, hvor Forholdene ganske sikkert endda ikke vare saa slette som nu, Dødeligheden i Forhold til Befolkningens Beseftigelser og økonomiske Stilling. Hans Resultater foreligger i en lille Bog, som fremkom 1884. Det fremgaar deraf, at Dødeligheden pr. Tusinde for Arbejdernes Vedkommende i Alderen fra 25—55 var 64,³, for Middelsstandsklassen 34,⁸ og i de Klasser, som Forfatteren betegner som de højere, kun 30,⁹. Altsaa er Dødeligheden i Arbejderklasserne gennemsnitlig dobbelt saa stor som i de øvrige Klasser. Det er for Mændenes Vedkommende. Forstøllen er knap saa stor for Kvindernes Vedkommende. Her er Dødeligheden i den samme Alder for Arbejderstanden 41,⁵, for Middelsstanden 24,⁷

og for de højere Klasser 26,². Dette er dog kun for Kjøbenhavns Vedkommende. For Provinsløbstæderne stiller Forholdet sig lidt gunstigere, hvilket ganske sikkert er den naturlige Følge af, at Forholdene der endnu ikke ere og særlig ikke paa det Tidspunkt, hvorfra disse Tal hidrøre, vare saa stærkt udviklede, som de efterhaanden ere blevene og ville blive. I Provinsløbstæderne døde der i Alderen fra 25—55 for hvert Tusinde i Arbejderstanden 45,⁸; i Middelsstanden 30,² og i de højere Samfundsklasser 24,⁹. For Kvindernes Vedkommende henholdsvis 31,², 26,⁸, 23,⁴. Det er sikkert, at denne større Dødelighed inden for Arbejdsklassen skyldes Arbejdernes hele Levemaade, Skyldes, at de dels i mange Tilfælde maa arbejde over Evne, dels at de for deres Arbejde ikke finde saa stor Fortjeneste, at de kunne leve ordentlig deraf, og meget ofte, maaske paa Grund af den lange Arbejdstid, blive arbejdsløse gennem lang Tid af Aaret og som Følge deraf i den Tid maa lide yderligere Nød. Det er derfor ganske sikkert, at en Indskrænkning af Arbejdstiden vil være af Betydning, og den kunde sikkert ogsaa bøde paa en Del af disse Ulemper. Og den vil, som jeg haaber at kunne godtgøre, i Birteligheden ikke kunne stabe nogen berettiget Interesse. Naar man nemlig undersøger, hvorledes det er gaaet med Produktionsforholdene i Løbet af disse Aarhundrede, vil det jo vise sig, at Arbejdstiden successtvt er bleven indskrænket. Begyndelsen i saa Henseende blev gjort ved Lov. Det var ovre i England, at Kampen om Arbejdstiden først begyndte, og gennem en Række af Love lykkedes det efterhaanden at bringe Arbejdstiden ned til ca. 10 Timer, i enkelte Virksomheder ogsaa noget derunder. Alle de, som den Gang havde Interesse deri, Fabrikanter og Arbejdsgivere, sagde: Indskrænk vi Arbejdstiden, ødelægge vi den engelske Industri! Vi ville saa ikke kunne beholde den Førerstilling paa Arbejdsmarkedet, som vi allerede nu have erhvervet os, o. s. v. Fra anden Side blev det derimod allerede den Gang fremhævet, at, hvis England skulde beholde den Førerstilling, det havde, maatte det gaa til en saadan Forandring, og hvis det nogen Sinde skulde komme til at afgive den nævnte Førerstilling, vilde det ganske sikkert ikke blive til et Folk, som havde spættet sig selv ved en lang udtærende Arbejdstid, ved at lønne sine Arbejdere daarligt, eller hvor hele den arbejdende Befolkning var slet stillet, men tværtimod til en Nation, som havde sørgt for, at alle dens Medlemmer — ikke blot en Overklasse, men det størst mulige Antal af